https://doi.org/10.25313/2520-2308-2026-1

Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право

УДК 343.9

Оболенцев Валерій Федорович

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри Кримінально-правової політики

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Obolentsev Valeriy

PhD, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Criminal and Legal Policy

Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: 0000-0001-8360-8959

СИСТЕМА ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ В УКРАЇНІ
PENAL ENFORCEMENT SYSTEM IN UKRAINE

Анотація. *Вступ. Під час повномасштабної військової агресії рф проти України запобігання криміналу набуває особливого значення в якості складової її обороноздатності. Відтак і вдосконалення сфери виконання кримінальних покарань стає нагальним завданням науковців-правників. Концептуальним напрямком у розробці теорії виконання кримінальних покарань мають стати напрацювання на засадах теорії системотехніки.*

Мета. Метою статті визначено формулювання системних властивостей та класифікаційних характеристик системи виконання кримінальних покарань в Україні.

Матеріали і методи. В якості матеріалів дослідження використано: 1) нормативно-правові акти щодо виконання кримінальних покарань; 2) наукові публікації, які висвітлюють заходи кримінальних покарань.

https://doi.org/10.25313/2520-2308-2026-1

Для узагальнення публікацій за окресленою тематикою було використано науковий метод теоретичного узагальнення. Щодо дослідження нормативних першоджерел застосовано метод аналізу документів. Методику системного аналізу використано для формалізації властивостей-характеристик системи виконання кримінальних покарань. За допомогою методу класифікації встановлено класифікаційні цього виду правоохоронної діяльності. За допомогою методу логічного синтезу було сформульовано висновки роботи.

Результати. Мету системи виконання кримінальних покарань визначено відповідно до статті 1 КВК України: захист інтересів особи, суспільства і держави. Ця діяльність реалізується задля утвердження та забезпечення прав громадян, що є метою системи держави України відповідно до ч. 2 ст. 3 Конституції України.

Призначенням системи виконання кримінальних покарань в Україні (її декларованою здатністю виконати функції, що забезпечують досягнення мети) визначено утримання населення від порушення правомірних суспільних відносин через виконання кримінальних покарань.

Для системи виконання кримінальних покарань функціями окреслено способи утримання населення від злочинних дій та припинення розпочатих злочинних посягань - створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами, а також запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими.

У статті окреслено класифікаційні характеристики системи виконання кримінальних покарань: матеріальна соціальна штучна відкрита нелінійна складна багатофункціональна ймовірнісна скелетна

дискретна поведінкова цілеспрямована «добре організована» макросистема, що знаходиться на стадії «зрілості».

Перспективи. Окреслені системні властивості та класифікаційні характеристики системи виконання кримінальних покарань мають враховуватися у подальших дослідженнях правоохоронних заходів та у нормотворчості.

Ключові слова: *виконання кримінальних покарань, запобігання злочинності, правоохоронна діяльність, система, цифрові технології.*

Summary. *Introduction. During the full-scale military aggression of the Russian Federation against Ukraine, crime prevention becomes of particular importance as a component of its defense capability. Therefore, improving the sphere of execution of criminal penalties becomes an urgent task for legal scholars. The conceptual direction in the development of the theory of execution of criminal sentences should be developments based on the principles of the theory of systems engineering.*

Purpose. The purpose of the article is to formulate the systemic properties and classification characteristics of the system of execution of criminal sentences in Ukraine.

Materials and methods. The following research materials were used: 1) regulatory legal acts on the execution of criminal penalties; 2) scientific publications that cover criminal penalties.

To summarize publications on the outlined topic, the scientific method of theoretical generalization was used. Regarding the study of normative primary sources, the method of document analysis was applied. The methodology of system analysis was used to formalize the properties-characteristics of the system of execution of criminal punishments. Using the classification method, the

classification of this type of law enforcement activity was established. Using the method of logical synthesis, the conclusions of the work were formulated.

Results. The purpose of the system of execution of criminal sentences is defined in accordance with Article 1 of the Criminal Procedure Code of Ukraine: protection of the interests of the individual, society and the state. This activity is implemented to establish and ensure the rights of citizens, which is the purpose of the system of the state of Ukraine in accordance with Part 2 of Article 3 of the Constitution of Ukraine. The purpose of the system of execution of criminal sentences in Ukraine (its declared ability to perform functions that ensure the achievement of the goal) is to deter the population from violating lawful social relations through the execution of criminal sentences. For the system of execution of criminal sentences, the functions outline ways to deter the population from criminal acts and stop initiated criminal acts - creating conditions for the correction and resocialization of convicts, preventing the commission of new criminal offenses by both convicts and other persons, and the prevention of torture and inhuman or degrading treatment of prisoners.

The article outlines the classification characteristics of the criminal punishment execution system: material, social, artificial, open, nonlinear, complex, multifunctional, probabilistic, skeletal, discrete, behavioral, purposeful, "well-organized" macrosystem, which is at the stage of "maturity".

Prospects. The outlined systemic properties and classification characteristics of the criminal punishment system should be taken into account in further research into law enforcement measures and in rulemaking.

Key words: *execution of criminal sentences, crime prevention, law enforcement, system, digital technologies.*

Постановка проблеми. В усі часи протидія злочинності вважалося важливим напрямком державної діяльності. Але для України під час

повномасштабної військової агресії з боку рф запобігання криміналу набуває особливого значення в якості складової державної обороноздатності. Відтак і вдосконалення сфери виконання кримінальних покарань стає нагальним завданням вітчизняних науковців-правників.

На нашу ж думку, у контексті глобальної цифровізації перспективним концептуальним напрямком у вдосконаленні виконання кримінальних покарань мають стати напрацювання на засадах теорії системотехніки [3, 6; 7; 8; 9; 10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Характерним трендом напрацювань вітчизняних фахівців щодо сфери виконання кримінальних покарань є врахування особливостей, пов'язаних з бойовими діями на території країни.

Романов М. дослідив особливості функціонування установ виконання покарань під час війни. Ним було окреслено їх небезпечний стан і особливу вразливість, спричинену бойовими діями. На думку дослідника воєнний стан, який наразі діє в Україні, підвищує «планку» вразливості суб'єктів кримінально-виконавчої діяльності. Зокрема, високим є ризик потрапляння установ виконання покарань під обстріли та в окупацію [11].

Шай Р. проаналізував особливості функціонування кримінально-виконавчого права та кримінально-виконавчої системи в Україні в період воєнного стану. Науковець звертає увагу, що у зв'язку з введенням воєнного стану в Україні законодавець змушений був внести зміни до багатьох нормативно-правових актів з метою захисту прав і свобод фізичних осіб та прав юридичних осіб. Ним було з 'ясовано, що під час воєнного стану рф регулярно порушує права засуджених осіб. Дослідник встановив, з якими

проблеми зіткнулось українське суспільство під час виконання кримінальних покарань в умовах воєнного стану та запропонував способи їх вирішення [13].

Ґрунтовно розглянули проблематику особливостей виконання кримінальних покарань в умовах війни в Україні автори колективної монографії [2]. Характерною рисою цієї роботи є комплексне висвітлення окресленої проблематики в умовах триваючої агресії рф проти України.

Не зменшуючи значущість напрацювань, присвячених поточній діяльності пенітенціарної системи в умовах воєнного стану, вбачаємо за необхідне приділяти увагу й концептуальному реформуванню цієї сфери.

Мета статті. Метою статті визначено формулювання системних властивостей та класифікаційних характеристик системи виконання кримінальних покарань в Україні.

Матеріали і методи. В якості матеріалів дослідження використано: 1) нормативно-правові акти щодо виконання кримінальних покарань; 2) наукові публікації, які висвітлюють різні аспекти виконання кримінальних покарань в Україні.

Для узагальнення публікацій за окресленою тематикою було використано науковий метод теоретичного узагальнення. Щодо дослідження нормативних першоджерел застосовано метод аналізу документів. Методику системного аналізу використано для формалізації властивостей-характеристик системи виконання кримінальних покарань. За допомогою методу класифікації встановлено класифікаційні цього виду правоохоронної діяльності. За допомогою методу логічного синтезу було сформульовано висновки роботи.

Виклад основного матеріалу. Раніше у роботі [6] ми обґрунтували систему запобігання злочинності як підсистему системи держави України.

З урахуванням цього можна стверджувати частину правоохоронної діяльності у форматі заходів виконання кримінальних покарань як їх підсистему.

Мета системи визначається як результат її функціонування, до якого вона прагне на певному етапі свого життєвого циклу [4, с. 38]. Мету системи виконання кримінальних покарань можна визначити відповідно до статті 1 КВК України: захист інтересів особи, суспільства і держави. Ця діяльність реалізується задля утвердження та забезпечення прав громадян, що є метою системи держави України відповідно до ч. 2 ст. 3 Конституції України.

Призначення системи виконання кримінальних покарань в Україні (декларована здатність виконати функції, що забезпечують досягнення її мети [4, с. 27]) збігається з призначенням вітчизняної системи запобігання злочинності [6, с. 33] - утримання населення від порушення правомірних суспільних відносин. Але тут йдеться про певну специфіку – виконання кримінальних покарань.

Відповідно до теорії систем функції об'єкта ототожнюють із здатністю до дії; впливом; задоволенням потреб; роллю; обов'язками, перетворенням призначення системи на дії [4, с. 28, 29]. Для системи виконання кримінальних покарань функціями можна вважати способи профілактика та припинення розпочатих злочинних посягань способами, передбаченими статтею 1 КВК України - створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень засудженими і іншими особами, а також запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими. Фактично, це спеціально-кримінологічні та індивідуальні заходи її запобігання [1].

Класифікація у науці розуміється як логічний прийом розподілу елементів на групи відповідно до обраних критеріїв. Її застосування допомагає порівняти однорідні об'єкти та з'ясувати їх сутнісні характеристики, встановити схожість та відмінність. Теорія цього засобу пізнання плідно використовується у системному аналізі [4, с. 24, 26]. Власні ж дослідження за цією науковою методикою окреслили особливості системи виконання кримінальних покарань в Україні.

За ознакою наявності матеріального субстрату системи (об'єкти) поділяють на два види - матеріальні (об'єкти з матеріальними елементами) та ідеальні (ті, що не мають матеріального субстрату) [5, с. 74]. Система виконання покарань реалізується у форматі зкоординованої діяльності людей, відтак її можна вважати матеріальною системою – такою, в якій закономірності матеріального Світу суттєво визначають функціональність.

За критерієм типу матеріального субстрату, з якого створені системи, їх розподіляють на неорганічні (планети, атмосфера), органічні (популяції живих істот), соціальні системи (людські осередки), змішані (галузі економіки, домогосподарства) [5, с. 76]. У цій класифікації система виконання кримінальних покарань являє собою клас соціальних систем, в яких діють соціальні закономірності.

За походженням елементів виділяють системи природні, штучні та змішані. Природні - це ті, які створені і функціонують як елементи природи (мікроорганізми, популяції тварин). Штучні системи – це ті, які створені людиною (технічні об'єкти, соціальні осередки). Комбіновані системи мають властивості і природніх, і штучних систем одночасно (зоопарк, штучні водоймища) [5, с. 75]. Відповідно до цієї класифікації система виконання покарань є штучною системою, оскільки її створили люди у процесі розбудови вітчизняної правоохоронної сфери. Системна

функціональність штучних систем спрямовується на досягнення заздалегідь визначених суб'єктивних цілей [4, с. 38; 12, с. 28–29].

За ознакою ступеня відкритості системи розділяють на два види. Закриті системи не обмінюються з оточуючим середовищем ні матерією, ні енергією ні інформацією. У відкритих системах ці процеси мають місце. Оскільки система виконання кримінальних покарань інтегрована у суспільство у матеріальному, енергетичному та інформаційному аспекті, тож вона є системою відкритою. Взаємодія із оточуючим середовищем дозволяє системам отримувати ресурси та функціонувати. Принциповим є також те, що відкриті системи можуть самоналаштовуватися адекватно впливу зовнішнього середовища. Це принципово для системи виконання покарань в умовах мінливих соціальних процесів, та змін у законодавстві.

З урахуванням функціоналу керування системи класифікують за ступенем однорідності елементів на лінійні та нелінійні. Лінійні системи складаються з однорідних елементів (наприклад, шкільні класи). Нелінійні складаються з різнорідних елементів (наприклад, галузі виробництва). Враховуючи наявність різних суб'єктів, що виконують різні кримінальні покарання, пенітенціарна система є системою нелінійною. Вочевидь управління нелінійними системами є більш складним завданням, ніж лінійними. Ця обставина має бути врахована у нормотворчості та безпосередньо на практиці.

Системи поділяють на види з урахуванням рівня складності. Критерієм такої класифікації є кількість підсистем, тип внутрішніх та зовнішніх взаємозв'язків між ними, кількість та складність функцій системи. Виділяють системи прості (до 103 елементів), складні (до 109 елементів), надскладні (до 109 елементів). Відповідно до окресленого система виконання кримінальних покарань є складною системою. Щодо

таких систем науковці окреслюють функціональну інерційність стану та у взаємодії із зовнішнім середовищем. Пояснюється це тим, що збільшення кількості складових елементів збільшує здатність їх взаємозаміни. А відтак підвищується стійкість об'єкта-системи в цілому.

Щодо стабільності функціонування принциповим є також фізичні параметри (розмір та обсяг). За цим критерієм виділяють мікросистеми, мезосистеми; макросистеми; метасистеми, мегасистеми (Всесвіт) [5, с. 77]. У цій класифікації система виконання кримінальних покарань є макросистемою. Вважається, що великі системи є більш стійкими щодо впливу зовнішнього середовища у порівнянні з системами меншого масштабу. Це, безумовно є принциповим для вітчизняної системи виконання кримінальних покарань в умовах війни.

За кількістю функцій серед систем виділяють одно– та багатофункціональні. Вітчизняна система виконання кримінальних покарань є багатофункціональною системою з урахуванням її функцій, розкритих вище (виправлення і ресоціалізація засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами, а також запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими). Така багатофункціональність має значення для нормотворчості у контексту визначення компетенції функціональних елементів цієї системи.

За передбачуваністю результату функціонування системи розділяють на детерміновані та ймовірнісні. У детермінованих системах кінцевий результат функціонування або заздалегідь визначений при створенні, або передбачуваний на підставі об'єктивних закономірностей. Для ймовірнісних систем результат функціонування передбачити заздалегідь неможливо [5, с. 79]. Враховуючи рівень постпенітенціарного рецидиву

осіб, які відбували кримінальне покарання, можна стверджувати про непередбачуваний і негарантований результат діяльності досліджуваної системи. Тож її маємо вважати ймовірнісною системою. Вочевидь, принциповим для теоретиків та практиків є завдання по оптимізації цієї системної характеристики [5, с. 79].

Системи поділяють залежно від особливостей їх структури на три типи. Перший – так звані центристські системи, в яких організуючі елементи знаходяться у центрі (наприклад, Сонячна система). Другий – скелетні, де організуючі елементи розташовані вздовж їхньої осі (наприклад, дерева). У третьому типі - сотовому, осередки організуючих елементів розташовані по усій системі [25, с. 78]. У цій класифікації система виконання кримінальних покарань належить до класу скелетних систем, адже вона організована у виді ієрархічної вертикалі між суб'єктами управління та підпорядкованими підрозділами від вищих органів державної влади до працівників профільних підрозділів.

Системи поділяють на види за критерієм просторового розташування. Серед них виділяють клас так званих «континуальних суцільних» систем (наприклад, море) та «дискретних несуцільних» систем (наприклад, ліс). У цій класифікації система виконання кримінальних покарань відноситься до класу дискретних несуцільних систем. Це, зокрема, визначає формат функціонування її структурних зв'язків.

За стадіями розвитку системи вирізняються такими, що знаходяться у стані виникнення, становлення, зрілості, кризи, перетворення. Вбачається, що система виконання кримінальних покарань в Україні знаходяться на стадії «зрілості», оскільки у неї вже сформовані основні функціонали.

За ознакою поведінкових характеристик системи поділяють на реактивні та поведінкові. Різниця між ними у тому, що реактивні системи

https://doi.org/10.25313/2520-2308-2026-1

на вплив зовнішнього середовища реагують пасивно, а поведінкові системи реагують активно. Оскільки система виконання кримінальних покарань реагує на вплив зовнішнього середовища (криміногенні ситуація, нормотворчість) в різний спосіб активно, тож вона є системою поведінковою.

Поведінкові системи поділяють на два види - адаптивні та цілеспрямовані. Перші з них, адаптивні, у процесі виконання своїх функцій реагують на вплив зовнішнього середовища несвідомо (наприклад, такими є рослини). Цілеспрямовані ж навпаки, реагують на вплив зовнішнього середовища свідомо. Вочевидь, система виконання кримінальних покарань реагує на вплив зовнішнього середовища свідомо через комунікацію із суб'єктами запобігання злочинності. Тож вона є цілеспрямованою системою. І це в значному ступені визначає механізми функціонування задля досягнення її системної мети.

Додатково маємо розглянути розподіл систем на «добре організовані системи» та «погано організовані системи». У теорії стверджується, що для «добре організованих систем» є можливість визначити всі компоненти та зв'язки, описати їх текстуально, формулами чи рівняннями [9, с. 40–41]. Щодо об'єктів, які стверджуються як «погано організованої системи» це завдання ускладнено або за наявних засобів неможливо. Тож система описується певним набором мікропараметрів та закономірностями, які встановлюються дослідженням не об'єкта у цілому, а виділенням та розглядом певної їх частини (зазвичай вибіркової сукупності). І вже потім результати дослідження цієї вибіркової сукупності переносяться на всю систему, але характеризують її з певною ймовірністю [4, с. 41]. Враховуючи суттєві обсяги нормативного регулювання та значний внутрішній

https://doi.org/10.25313/2520-2308-2026-1

документообіг, систему виконання кримінальних покарань можна визначати як таку, що належить до класу «добре організованих систем».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Результати нашого дослідження окреслюють мету, призначення, функції системи виконання кримінальних покарань. Принциповим також є розуміння цього явища як матеріальної, соціальної, штучної, відкритої, нелінійної, складної, багатофункціональної, ймовірнісної, скелетної, дискретної, поведінкової, цілеспрямованої, «добре організованої» макросистеми, що знаходиться на стадії «зрілості».

Ці обставини мають бути враховані у подальших дослідженнях та у нормотворчості щодо виконання окремих видів кримінальних покарань структурними елементами-підсистемами пенітенціарної системи України.

Література

1. Голіна В. В., Лукашевич С. Ю., Колодяжний М. Г. Державне програмування і регіональне планування заходів запобігання злочинності в Україні / за заг. ред. В. В. Голіни. Харків: Право, 2012. 304 с. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/26_11_2019/pdf/63.pdf (дата звернення: 20.01.2026).

2. Дотримання прав людини при виконанні покарань і поводженні із засудженими в Україні: виклики, завдання, рішення в умовах воєнного стану : монографія / [В. Ворожбіт-Горбатюк, Ю. Кернякевич-Танасійчук, О. Осадько та ін. ; наук. ред. В. Пивоваров] ; Нац. акад. прав. наук України ; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. Харків : Право, 2024. 331 с. DOI: https://doi.org/10.31359/9786178602321.

3. Лямець В. И., Успаленко В. И. Основы общей теории систем и системный анализ: учеб. пособие. Харьков: БУРУН и К., 2015. 304 с.

4. Лямець В. І., Тевяшев А. Д. Системний аналіз. Вступний курс. 2-ге вид., переробл. та доповн. Харків: ХНУРЕ, 2004. 448 с.

5. Маца К.А. Системы неорганические, органические, социальные: свойства и принципы организации. Київ : Обрії, 2008. 196 с.

6. Оболенцев В. Ф. Системний аналіз та моделювання системи запобігання злочинності в Україні. Харків : Юрайт, 2021. 192 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19459/1/Obolencev_2021_192.pdf (дата звернення: 20.01.2026).

7. Оболенцев В. Ф. Базові засади системного аналізу злочинності та віктимізації в Україні : монографія. Харків: Юрайт, 2016. 116 с.

8. Оболенцев В.Ф. Злочинність як об'єкт криміногенної детермінації в умовах війни рф проти України. *Наукові перспективи. Серія "Право"*. 2024. № 10(52). С. 948-960. DOI: https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-10(52)-948-960

9. Оболенцев В.Ф. Механізми детермінації злочинності в умовах російської агресії. *Вісник науки та освіти*. 2024. Вип. № 10(28). С. 1607-1617. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-10(28)-1607-1617

10.Оболенцев В.Ф. Моделювання детермінації злочинності. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. Вип. 10(28). С. 629-641. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-11(29)-629-640

11.Романов М.В. Установи виконання покарань під час війни. URL: https://khpg.org/1608811011 (дата звернення: 20.01.2026)

12.Сорока К.О. Основи теорії систем і системного аналізу : навч. посібник. 2-ге вид. Харків: ФОП Тимченко, 2005. 288 с. С. 28–29.

13.Шай Р. Кримінально-виконавче право в період воєнного стану в Україні. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Юридичні науки"*. 2024. № 4 (44). С. 318-324. URL:

https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2024/nov/36824/45.pdf (дата звернення: 20.01.2026)

References

1. Holina, V. V., Lukashevych, S. YU., Kolodyazhnyy, M. H. (2012). Derzhavne prohramuvannya i rehional′ne planuvannya zakhodiv zapobihannya zlochynnosti v Ukrayini [State programming and regional planning of measures to prevent crime in Ukraine]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian]

2. Vorozhbit-Horbatyuk, V., Kernyakevych-Tanasiychuk, Yu., Osadko, O., et al. (2024). Dotrymannya prav lyudyny pry vykonanni pokaran′ i povodzhenni iz zasudzhenymy v Ukrayini: vyklyky, zavdannya, rishennya v umovakh voyennoho stanu [Compliance with human rights in the execution of sentences and treatment of convicts in Ukraine: challenges, tasks, solutions under martial law]. Kharkiv: Pravo. 331 p. https://doi.org/10.31359/9786178602321 [in Ukrainian].

3. Liamets', V.I., Uspalenko, V.I. (2015). Osnovy obshchey teorii sistem i sistemnyy analiz [Fundamentals of general theory of systems and system analysis]. Khar'kov: Burun i K [in Russian].

4. Liamets', V.I., Teviashev, A.D. (2004). Systemnyj analiz. Vstupnyj kurs [Analysis of the systems. Introductory course]. Kharkiv: KhNURE [in Ukrainian]

5. Matsa, K.A. (2008). Systems inorganic, organic, social: properties and principles of organization [Sistemy neorganicheskiye, organicheskiye, sotsial'nyye: svoystva i printsipy organizatsii]. Kyiv: Obriyi [in Russian].

6. Obolentsev, V. F. (2021). Systemnyy analiz ta modelyuvannya systemy zapobihannya zlochynnosti v Ukrayini [System analysis and modeling of the crime prevention system in Ukraine]. Kharkiv: Yurayt. Retrieved from https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19459/1/Obolencev_2021_192.pdf [in Ukrainian].

7. Obolentsev, V.F. (2015). Bazovi zasady systemnoho analizu zlochynnosti ta victimizatsii v Ukraini [Base principles of analysis of the systems of criminality and victimization in Ukraine]. Kharkiv: Yurait [in Ukrainian].

8. Obolentsev, V.F. (2024). Zlochynnist′ yak ob″yekt kryminohennoyi determinatsiyi v umovakh viyny rf proty Ukrayini [Crime as an object of criminogenic determination in the conditions of the war of the rf against Ukraine.]. *Naukovi perspektyvy. Seriya "Pravo" - Scientific perspectives. Series "Law".* Issue 10(52). P. 948-960. https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-10(52)-948-960 [in Ukrainian].

9. Obolentsev, V.F. (2024). Mekhanizmy determinatsiyi zlochynnosti v umovakh rosiys′koyi ahresiyi [Mechanisms of crime determination in the conditions of Russian aggression]. *Visnyk nauky ta osvity - Bulletin of Science and Education.* Issue 10(28). P. 1607-1617. https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-10(28)-1607-1617 [in Ukrainian].

10. Obolentsev, V.F. (2024). Modelyuvannya determinatsiyi zlochynnosti [Modeling the determination of crime]. *Aktual'ni pytannya u suchasniy nautsi - Current issues in modern science.* Issue 10(28). P. 629-641. Retrieved from http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/16538/16610 [in Ukrainian].

11. Romanov, M.V. (2024). Ustanovy vykonannya pokaran′ pid chas viyny. [Institutions for the execution of punishments during the war]. https://khpg.org/1608811011 [in Ukrainian].

12. Soroka, K.O. (2005). Osnovy teorii system i systemnoho analizu [Bases of theory of the systems and analysis of the systems]. Kharkiv: FOP Tymchenko [in Ukrainian].

13. Shay, R. (2024) Criminal and executive law during the period of martial law in Ukraine [Kryminal′no-vykonavche pravo v period voyennoho stanu v Ukrayini]. *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politekhnika". Seriya: "Yurydychni nauky" - Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic".*

Series: "Legal Sciences. № 4 (44). P. 318-324. https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2024/nov/36824/45.pdf [in Ukrainian].